

Sundbyberg 2024-01-31

Diarienummer: Fi2023/02704

Vår referens: Tor Gustafsson
tor.gustafsson@funktionsratt.se

Mottagare: Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remissor@regeringskansliet.se

Remissvar: Delbetänkande: En tillgänglig och säker statlig e-legitimation (SOU 2023:61)

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 52 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Funktionsrätt Sverige välkomnar utredningens förslag om en tillgänglig och säker statlig e-legitimation på tillsnivå "hög", i enlighet med eIDAS-förordningen.

Idag är många personer med funktionsnedsättning utestängda från det digitala samhället, bland annat på grund av att de inte har tillgång till fungerande e-legitimation. Sverige har åtagit sig att följa Funktionsrättskonventionen och målet för funktionshinderspolitiken är att personer med funktionsnedsättning ska bli fullt ut delaktiga och inkluderade i samhället.

Därför behöver det säkerställas att den statliga e-legitimationen är **fullt ut tillgänglig och att alla kan använda den**, vilket också uttrycks som en målsättning i delbetänkandet (6.6.1).

E-legitimationen behöver utformas utifrån principen om **universell utformning**, det vill säga på ett sätt som utgår från den stora variationen av användarbehov och gör möjligt för alla att kunna använda den. Då behöver personer med funktionsnedsättningar och organisationer som företräder dem involveras tidigt och genom hela utformningsprocessen.

Som andra remissinstanser påpekat är det av yttersta vikt att legitimationen också **kan användas av ställföreträdare som hjälper sin huvudman** och att en sådan lösning finns på plats redan när den statliga e-legitimationen kan börja användas. Annars kommer många personer med funktionsnedsättning fortsatt att vara utestängda från det digitala samhället.

Vi tillstyrker också förslaget om **nya lagkrav på offentliga aktörer** att tillåta identifiering med alla godkända e-legitimationer. Det är viktigt att det finns en flexibilitet och möjlighet för användaren att välja mellan olika lösningar. Detta ökar möjligheten för användaren att välja den lösning som fungerar bäst utifrån sina individuella förmågor och förutsättningar.

Däremot avslår vi förslaget om en **ansökningsavgift**. Personer med funktionsnedsättning har en sämre ekonomi jämfört med andra grupper i samhället och riskerar därför att hamna helt utanför det digitala samhället utan en statlig e-legitimation. Det är därför viktigt att undanröja – och inte skapa nya – ekonomiska hinder för digital delaktighet.

En statlig e-legitimation som alla kan använda är viktigt i arbetet för digital delaktighet

Omkring en miljon personer i Sverige lever idag i ett digitalt utanförskap. De har av olika anledningar inte den e-legitimation som krävs för att komma åt digitala tjänster hos myndigheter, banker och e-handelsföretag.

En undersökning från Begripsam visar att den digitala klyftan i befolkningen etableras i unga år och består livet ut. Den som saknar

fungerande e-legitimation är effektivt utestängd från en stor del av samhället.¹

En viktig del i lösningen för en ökad digital delaktighet är införandet av en statlig e-legitimation som både är säker och fullt ut tillgänglig så att den kan användas av alla i samhället. Vi ställer oss bakom det grundläggande koncept för en statlig e-legitimation som 2022 presenterades av DIGG, och som den statliga utredningen nu arbetat vidare med, ett fysiskt kort som är flexibelt för användaren.²

E-legitimationen ska utformas i enlighet med tillitsnivå "hög" i eIDAS-förordningen. Det är tydligt inskrivet i eIDAS-förordningen att tjänster som omfattas av förordningen bör vara utformade på ett sätt så att de är tillgängliga och användbara för alla, vilket alltså måste vara en självklar utgångspunkt när den statliga e-legitimationen utformas.³ Det här är också ett statligt åtagande i Sverige, i enlighet med målet för funktionshinderspolitiken som i sin tur hänvisar till Funktionsrättskonventionen. Funktionsrätt Sverige vill därför betona vikten att staten säkerställer att e-legitimationen verkligen blir användbar för alla, oavsett förmåga.

Funktionsrätt Sverige vill också understryka att Sverige har en skyldighet, både enligt funktionsrättskonventionen och genom EU-rätten, att tillhandahålla en möjlighet för alla personer med funktionsnedsättning att vara fullt delaktiga i det digitala samhället.

Nya digitala lösningar ska utformas utifrån principen om universell utformning, vilket innebär att den statliga e-legitimationen redan från början behöver ha en flexibel design, som tillåter alla att använda den på lika villkor.

Det är viktigt att ge möjlighet för funktionsrättsorganisationer att ge inspel i utvecklingsprocessen, så att den nya e-legitimationen utvecklas i en inkluderande process utifrån principen om universell utformning, där användarbehoven analyseras utifrån ett brett spektrum av användare. På så vis utformas den nya e-legitimationen

¹ Begripsam. Svenskarna med funktionsnedsättning och internet. 2019

² DIGG, En säker och tillgänglig statlig e-legitimation, 2022, <https://www.digg.se/download/18.5b30ce7218475cd9ed3ee0e/1675088054155/en-saker-och-tillganglig-statlig-e-legitimation.pdf>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910>, skäl (29)

på det mest användarvänligaste sättet och kommer därmed till mest nytta för medborgarna.

Viktigt att legitimationen skyddar mot bedrägerier - men tillgängligheten måste alltid beaktas

I delbetänkandet föreslås att den statliga e-legitimationen ska vara ett kontaktlöst kort som erbjuder hög säkerhet och kan användas för kvalificerade elektroniska underskrifter. Detta kort är tänkt att innehålla personlig information och biometriska data för att säkerställa identitetsverifiering.

Funktionsrätt Sverige ställer sig bakom förslaget. Det är viktigt att säkerställa att den statliga e-legitimationen är säker för användarna och minimerar riskerna för att utsättas för brottslighet. Äldre och personer med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar är särskilt utsatta för bedrägerier och identitetsstöld.

Tillitsnivå "hög" ställer exempelvis krav på tvåfaktoridentifiering, Här är det viktigt att designen av säkerhetsfunktionerna inte ställer upp fysiska eller kognitiva hinder för användning. För att säkerställa detta behöver användare med stora och varierande behov av tillgänglighet vara med tidigt i designprocessen.

Tillgängligheten i samband med ansökan och utlämning behöver säkerställas

Funktionsrätt Sverige ser positivt på att Polismyndigheten får ansvar för grundidentifieringen, då de har fler kontor i landet än Skatteverket. Det innebär att fler får kortare sträcka att resa vid ansökan och uthämtande av kortet med e-legitimation, vilket är viktigt för många personer med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar.

Men att grundidentifiering, ansökan och utlämning, sker vid ett fysiskt kontor betyder att det är av yttersta vikt att även de fysiska lokalerna är fullt ut tillgängliga att besöka och använda för personer med funktionsnedsättning. Idag finns det flera hinder i offentliga lokaler, vilket framkommit vid utredningens samråd med funktionsrättsorganisationer. Funktionsrätt Sverige håller med utredningen om att det behövs en översyn av tillgängligheten till de fysiska ansöknings- och utlämningsställena. Här behöver också utredas hur personer, som av olika anledningar inte kan tas sig till ett

utlämningsställe, ska kunna ansöka om och hämta ut nationellt ID-kort, pass och föreslagen e-legitimation.

Synpunkter på vissa förslag i utredningen:

7.1 Den lagreglering som är nödvändig med anledning av införandet av en statlig e-legitimation ska samlas i en ny lag, benämnd lagen om elektronisk identifiering.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget

7.2.2 Den statliga e-legitimationen ska tillhandahållas på ett kontaktlöst kort

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget

7.2.4 Den statliga e-legitimationen ska utformas för att tillåta anpassningar och innehålla personlig prägel

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget. Det är viktigt, som utredaren är inne på, att utformningsprocessen är inkluderande och följer principen om universell utformning, så att det redan från början blir en flexibel utformning, med flera likvärdiga möjligheter att använda e-legitimationen. Den behöver ha taktila kännetecken och kunna användas med skärmläsare, den ska ha en utformning som möjliggör för personer med nedsatt kognitiv förmåga att använda den, men den behöver också kunna användas av ställföreträdare. Det behöver också finnas en supportfunktion som använder tillgänglig information osv.

För att säkerställa en utformning som lever upp till tillgänglighetskraven behöver användare med ett brett spektrum av användarbehov vara med tidigt i designprocessen. Även organisationer som representerar personer med funktionsnedsättning behöver vara aktivt involverade genom alla faser i utformningsprocessen.

7.4.2 Till vilka och på vilket sätt ska den statliga e-legitimationen tillhandahållas?

Utredningens förslag: Den statliga e-legitimationen får tillhandahållas efter ansökan och personkretsen omfattar den som antingen har ett svenskt personnummer, eller har tilldelats ett samordningsnummer för personer med styrkt identitet, som inte är

förklarat vilande, och innevarande kalenderår är eller ska fylla nio år.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredarens förslag. Vi håller också med i utredarens bedömning att behov av nödvändig tillgänglighet och support behöver tillgodoses fullt ut i samband med ansökan om en statlig e-legitimation. Det behövs också en **användarsupport** i den utfärdande myndighetens verksamhet, och den behöver också förmedla information i olika tillgängliga format.

7.13.4

Vi ställer oss bakom förslaget att alla offentliga aktörer inklusive privata utförare inom offentlig regi ska ha **skarpa lagkrav** om att tillhandahålla möjlighet att **använda en statlig e-legitimation och andra statligt godkända e-legitimationer**. Antingen det sker enligt nuvarande valfrihetssystem eller ett kommande auktorisationssystem, som varit under utredning.

Funktionsrätt Sverige vill också **utreda möjligheten att ställa krav på privata aktörer** att tillhandahålla alla de statligt godkända e-legitimationerna. Tillgänglighetsdirektivet börjar gälla i Sverige i juni 2025. Om de nya kraven på exempelvis banktjänster och e-handel ska få verklig effekt behöver alla i samhället kunna identifiera sig på ett säkert och tillgängligt sätt, även hos privata aktörer.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande